

Sveavägen 59
Box 350, SE-101 26 Stockholm, Sweden

Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter
The Swedish federation for Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Rights
Member of The International Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Intersex Association (ILGA)

Förbundskansli
+46 8 50 162 900
forbund@rfsi.se

RFSL Info & Media AB
+46 8 50 162 910
komut@rfsi.se
www.rfsi.se

Fax
+46 8 50 162 999

Webb
www.rfsi.se

REMISSYTTRANDE
2012-11-05

Socialdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Hälso- och sjukvård till personer som vistas i Sverige utan tillstånd (DS 2012:36)

RFSL (Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter) har beretts tillfälle att yttra sig över promemorian *Hälso- och sjukvård till personer som vistas i Sverige utan tillstånd* (Ds 2012:36). RFSL lämnar härmed följande synpunkter.

RFSL använder begreppet papperslösa för att benämna gruppen individer som vistas i landet utan tillstånd, då det är benämningen som oftast används av gruppen själv för att beskriva sig och av andra ideella organisationer som arbetar med gruppen.

Papperslösa personer lever i en högst otrygg verklighet i Sverige idag där deras mänskliga rättighet till en god hälsa åsidosätts. Sverige har fått ta del av stor del internationell och nationell kritik för bristande tillgång till vård, bland annat av FN:s förre specialrapportör för rätten till hälsa, Paul Hunt, och FN:s kommitté för barns rättigheter. Värt att notera är att denna kritik inte alls nämns i promemorian, även om den finns hänvisad till i utredningens sammanfattning av betänkandet *Vård efter behov och på lika villkor – en mänsklig rättighet* (SOU 2011:48).

Då RFSL är en organisation som arbetar för mänskliga rättigheter är det självklart att RFSL strävar efter att alla människor ska ha möjlighet till att uppnå en god hälsa och att rätten till hälso- och sjukvård utan restriktioner ska vara säkrad. RFSL välkomnar därmed initiativet att utöka rätten till hälso- och sjukvård för fler. Vi välkomnar och stödjer förslagen att alla barn ska ha samma rättighet till fullständig subventionerad hälso- och sjukvård, att alla får rätt till preventivmedelsrådgivning, mödrahälsovård och vård vid abort. Förslaget att provtagning och behandling för sjukdomar som omfattas av smittskyddslagen blir kostnadsfritt tillgänglig för alla välkomnas särskilt. För att minska spridningen av sexuellt överförbara sjukdomar i samhället är det av största vikt att alla som vistas i landet har möjlighet att testa sig och få behandling. För individen är det självklart också väsentligt att denne erbjuds adekvat vård för att kunna behålla så god hälsa som möjligt. Det kan idag vara

möjligt att testa sig för hiv som papperslös. Tillgången till behandlingen är dock godtycklig, vilket inte är acceptabelt. Storbritannien fattade nyligen beslut om att alla som vistas i landet ska ha tillgång till gratis vård för hiv. Det är glädjande att Sverige nu också är på väg att ta det steget.

Vidare stödjer RFSL att en kostnadsfri hälsoundersökning ska erbjudas alla papperslösa individer samt att landstingen får möjlighet att erbjuda vård utöver lagstiftningen. Intentionen att vårdavgifterna för papperslösa bör vara subventionerade på samma nivå som för asylsökande stödjer vi också. Höga vårdavgifter är en stark faktor som kan utestänga människor från möjligheten att söka vård. Gruppen papperslösa som har svårare att försörja sig än bosatta bör därmed ha rätt till kraftigt subventionerade vårdavgifter.

RFSL ställer sig kritiskt till att begränsa omfattningen av vården som papperslösa och asylsökande har laglig rätt till. Vi anser att begreppet ”vård som inte kan anstå” inte bör införas i svensk lag. Begreppet är inte tydligt definierat och leder därmed till otydlighet och osäkerhet, såväl för vårdtagare som för vårdgivare. I promemorian citeras förarbetena till hälso- och sjukvårdslagen (prop. 1981/82:97) i en diskussion kring begreppet omedelbar vård. Där framgår att landstinget där personen insjuknar i akut sjukdom har ansvar för den omedelbara vården och att patienten kan flyttas till hemlandstinget när den inte riskerar att lida men av detta. Man skriver att det i de flesta fall inte torde bli aktuellt att flytta patienten och att det till och med är önskvärt att inte göra så. Från personer som arbetar inom hälso- och sjukvården hör vi att verkligheten idag inte följer dessa intentioner. I själva verket berättas historier om att patienter flyttas mellan landsting så fort det anses medicinskt säkert att göra så. En pressad budget leder till snäva tolkningar. Detta leder till långa sjuktransporter, upprepade undersökningar och bedömningar och är ofta till patientens nackdel. I analogi med denna utveckling ser vi en stor risk att ett nytt juridiskt osäkert begrepp kommer att tolkas allt snävare då resurserna är begränsade.

Asylsökande ska idag ha rätt till vård som inte kan anstå. Det har dock kommit flera fall till vår kännedom av asylsökande som nekas vård, så som uppföljning efter slutna psykiatrisk vård, sannolikt på grund av missförstånd i tolkningen av begreppet vård som inte kan anstå. Olika personer gör olika tolkningar av vilken vård som kan anstå och vilken som bör ges, varför systemet skapar ojämlikhet och orättvisa villkor. Detta leder till osäkerhet, etiska dilemman som vårdpersonal tvingas hantera och därmed arbetsmiljöproblem; faktorer som promemorian nämner som anledningar att utöka rätten till vård. Dessvärre kommer dessa att kvarstå med den otydliga gränsdragning som begreppet ”vård som inte kan anstå” innebär.

Vård som kan falla utanför sådan som inte kan anstå rör enligt promemorian sådan vård som sträcker sig över lång tid eller kan kräva upprepad kirurgi. RFSL ser särskilt en risk för att transpersoner som önskar könskorrigering behandling kommer att nekas att påbörja utredning och behandling, då denna

enligt rådande praxis tar lång tid i anspråk och även kan kräva upprepad kirurgi. Det är dock, menar RFSL, av särskild stor vikt att denna vård kan ges till alla som är i behov av den, då denna vård räddar liv, påtagligt ökar människors livskvalitet och möjlighet att bidra till samhället. Det kan inte anses sakligt att göra skillnad på vilka människor som ska kunna få den här typen av vård och inte ska kunna få den. Tvärtom skulle det innebära ett grymt spel med människors liv som insats.

RFSL anser sammanfattningsvis att alla som vistas i landet mer än tillfälligt ska ges fullständig vård på samma villkor som bosatta och att asylsökande och papperslösa personer ska betala lägre vårdavgifter än bosatta.

Ulrika Westerlund
Förbundsordförande RFSL

Christian Antoni Möllerop
Vice förbundsordförande RFSL

Axel Repka
Ledamot RFSL:s förbundsstyrelse